UNUA JARO. — No 8. Unu Numero : 10 CENTIMOJ. DIMANĈO 24 SEPTEMBRO 1905.

★ ESPERANTO ★

PROPAGANDA ĴURNALO POR LA LINGVO HELPA INTERNACIA

DE L. L. ZAMENHOF

ADMINISTRADO :
So Paul BERTHELOT
CÉRET (P.-O.) Francolando.

ABONOJ
24 numeroj sinsekvaj : 3 fr. por la tuta mondo.
10 abonoj ĉe la sama adreso : 24 fr. nur en Francolando.

Nenian manuskripton sendu al la Administranto.

REDAKTADO :
So Ch. LAMBERT
10, str. Berbisey, DIJON (Côte-d'Or), Francolando.

Nenian administrajon sendu al la Redaktejo.

REKLAMO-ANONCOJ
Agento Ĝenerala : So EMILE GASSE
59, Phalsbourg, LE HAVRE (Seine-Inférieure).

REKLAMO EN JENAJ REVUOJ KAJ GAZETOJ :
Espero Katolika, The Esperantist, La Brita Esperantisto, La Germana Esperantisto, La Svisa Espero, La Juna Esperantisto, Esperanto Rusa, kc., kc.

La numero **9** *de* **Esperanto** *eliros DIMANĈO 8 OKTOBRO*

ALVOKO

SAMIDEANOJ !

Terura malfeliĉego trafis la Sudan Itallandon : la tertremo mortigis kaj detruis — kiom — oni ankoraŭ ne scias, ĉar la mortigitaj, la vunditaj kaj suferantoj estas sennombraj, la domaĝo nekalkulebla.

Nia glora Majstro, Dro Zamenhof diris en la Kongreso neforgesebla en Boulogne-sur-Mer ke ni ne kunvenis kiel Francoj aŭ Angloj kun Italoj ktp., sed nur kiel *homoj kun homoj*.

Al Via *homa* koro do, Esperantistoj, mi turnas min hodiaŭ, petante :

Kolektu kaj sendu helpon al *homoj* malfeliĉegaj, en la landon, kien nia kara lingvo ne multe ankoraŭ penetris, ĉar « forte staras muroj de miljaroj ». Vi dissaltigu ilin kaj enkonduku Esperanton kune kun agado de kompatemo !

Antaŭ nelonge itala ĵurnalo skribis : « Oni ne scias de *kia koloro* estas Esperantistoj nek en kian klason ilin meti. »

Ni montru do nian klason kaj koloron : *Hom'amantoj*.

Sub la flago verda !

Sendu, grefratoj ; la mizero estas terura ! Kunigu eĉ malgrandetajn donacojn, ĉar multaj malgrandaj iĝos unu granda.

La nomoj de Grupoj aŭ personoj sendontaj estos publikataj en la ĵurnaloj Esperantistaj kaj ĉiunaciaj. Vi presigu kaj disdonu aŭ dissendu tiun ĉi petegon. Mi danke akceptos ĉion por niaj malfeliĉeguloj.

Sino Rosa JUNK.

Bordighera, Italujo, Liguria.

* * *

Esperanto kun fervoro malfermas siajn kolonojn por tiu ofero. Por eviti neutilajn poŝtelspezojn, la Francoj povas sin turni al ni mem : ni akceptas eĉ poŝtmarkojn. La etato de donacoj estos presata en nia venonta numero : ni esperu ke ili estos multaj kaj ke ni havos la plezuron transsendi al nia fama samideanino sumon kiu pruvos ke esperantistoj ne estas nur parole homamantoj.

ESPERANTO.

POST LA KONGRESO

Pri la Komedio « **Edziĝo Kontraŭvola** »

Post la kongreso de Boulogne, preskaŭ ĉiuj ĵurnaloj, kiuj pri ĝi raportis, parolis pri la komedio de Molière « *Le mariage forcé* », lerte esperantigita de Victor Dufeutrel kaj ludita dum la festoj de la kongreso. Kaj ja, per la prezentado de *Edziĝo kontraŭvola* », oni nepre pruvis la mirindan taŭgecon de Esperanto, jam almontrita de Hamleto, l'Avarulo, la Fundo de l'mizero, k.t.p., por literaturo. Kaj oni povas diri ke neniam oni vidis tian aferon : komedion de Molière ludatan de aktoroj de naŭ malsamaj nacioj, en lingvo internacia artefarita. Mi pensis do ke estus interese por la legantoj de *Esperanto*, egale por ĉiuj esperantistoj, sciiĝi kiel ni preparis tiun komedion kaj mi petas ilin eniri dum kelkaj minutoj la kulisojn de l'teatro kie mi klarigos al ili la pretigadon de « *Edziĝo Kontraŭvola* ».

Jam de l'tempo kiam oni decidis ke la 1a kongreso de Esperanto okazos en Boulogne-sur-Mer, oni intencis prezenti, ne nur dialogojn, monologojn kaj kantojn, sed veran teatraĵon, tradukon de grava verko de fama franca aŭtoro. Oni disputis longe pri la elekto farota kaj fine mia amiko Dufeutrel decidis traduki « *Le mariage forcé* », de Molière, kiu iĝis en Esperanto « *Edziĝo kontraŭvola* ». Ludi komedion de Molière en Esperanto estis kurioze, sed Sro Michaux volis pliegigi l'intereson proponante ke la aktoroj kiuj ludus la rolojn estu diversnaciaj. Malgraŭ niaj timoj pri la sukceso de komedio tiele preparita, la propono estis akceptata. Oni sendis la tradukon en presejon kaj la verko revenis dek kvin tagojn nur antaŭ la kongreso. Oni tuj skribis al *nur nome* konataj geesperantistoj kiuj, preskaŭ ĉiuj, akceptis rolon. Sed restis la longa rolo de Sganarelo. Kiel organizanto de la Kongresaj koncertoj, mi jam preparis alian teatraĵon kun sindonemaj boulogne'aj geamikoj kaj preskaŭ tute ne okupis pri « Edziĝo kontraŭvola », lasante tiun zorgon al Sro Michaux. Ian tagon, mi iras ĉe Sron Michaux kaj scivoleme demandas al li ĉu li trovis Sganarelon. Post nea respondo, kaj malgraŭ timoj, sed kalkulante ke dum 10 tagoj oni povus lerni la rolon, mi tuj proponis ĝin preni sur min. Mi ne divenis tiam je kiaj timoj mi preparis mian spiriton ! Mi do prenis en mano la libreton kaj ĉiutage irante oficejon, revenante hejmen, manĝante, promenante, mi lernis, lernadis mian rolon. Mi petis amikojn ke ili legu la aliajn rolojn por ke mi provu la deklamadon de la mia. La afero estis terure malfacila. Mi iafoje tute malesperis kaj iris tuj ĉe Sron Michaux por diri al li : « Mi kredas ke estas tute neeble ludi tiamaniere tiel gravan verkon. Ni ne povas sukcesi. Ni ne povos, nur post unu aŭ du antaŭludoj kun la alilanduloj (se ili venas !) prezenti ion bonan antaŭ la publiko. Mi do opinias ke ni devus forlasi nian ideon. » Sro Michaux, rigardis min, kaj mi kredas hipnotigis min, ĉar mi eliris el lia domo daŭrigante mian lernadon...

* * *

Alvenis la kongreso... Kelkaj tagoj antaŭe, ĉiam pro timo de malsukceso, mi skribis rapide poŝtkartojn al la aktoroj por esti certa pri ilia alveno kaj pri ilia lernado. Restis nur kvin tagoj antaŭ la kongreso, kaj mankis aktoroj por du roloj : unu ciganino kaj Marfuriuso. Mi kuras ĉe Sron Michaux kaj tion diras al li. Rapide, kuraĝplene (kiel ĉiam) li prenis libreton, ĝin trarigardis, kaj al mi diris : « Mi ludos Marfuriuson, pri la ciganino, mi kredas ke mia filino... ». Tiam la servistino alvenis kaj anoncis ke gesinjoroj Avilov, el Tiflis, deziras vidi Sron Michaux. Ili eniras. Oni salutas kaj parolas pri la longa vojaĝo farita, pri la kongreso, pri la koncertoj, pri « *Edziĝo kontraŭvola* » kaj ĉar, Sino Avilov tre bone parolas en Esperanto kaj estas tute aminda, Sro Michaux, nur post kelkaj minutoj da interkonatiĝo, tuj klarigis l'aferon kaj petis de Srino Avilov la akcepton de la rolo de la ciganino. Sino Avilov ne ŝajnis deziri akcepti, nek ankaŭ ŝia edzo. Sro Michaux insistis, montris ke, akceptante, ŝi treege helpos nin kaj fine, post konvinkiga paroladeto, li sukcesis ricevi « kontraŭvolan respondon » ! Oni klarigis la roleton kaj Sino Avilov prenis libreton por lerni. Mi do iris ĉe la presiston kaj skribis, sur la programo, Sinon Avilov por la rolo de la ciganino kaj Sron Michaux por la rolo de Marfuriuso. La programoj presitaj, mi ilin portis ĉe nian prezidanton kiu ridis vidinte sian nomon por la rolo de Marfuriuso kaj diris ke se li *ŝajnis* akcepti, tio estis nur por min kuraĝigi !... Sed ke li trovus nepre alilandulon sammaniere kiel li faris kun Sino Avilov. Do, ĉiam Marfuriuso mankis.

Vendredon, 4an de Aŭgusto, matene, alvenas niaj amindaj gesamideanoj de kanadlando. Sro Michaux, post kelkaj paroloj de akceptado, tuj proponas la rolon de Marfuriuso al Sro Saint-Martin kiu, malgraŭ la proksimeco de la tagludo, ĝin afable akceptas. Fine, jen nia aktoraro estas plena ! Ĉio estas bone... sed oni devas antaŭludi kaj la aliaj aktoroj ne jam alvenis.

Tiam, dum du tagoj, oni vidis Sron Saint Martin promenantan tra la stratoj, lernantan sian rolon, oni vidis Sinon Avilov rapide peti konsilojn kaj veni en teatron por kutimi je la sceno kaj la salono. Vendredon vespere, alvenas Sino Junck, el Bordighera, kaj ambaŭ, tuj post mallonga interkonatiĝo, deklamas niajn scenojn. Oni iom timetas, oni ludas, oni ludadas, kaj fine oni sukcesas. Jen sceno kies sukceso estas certa ; sed la aliaj... ?

Sabaton matene, mi iras en teatron kie Sro Michaux devis sendi la aktorojn, tuj de ilia alveno. Mi renkontas Sron Saint-Martin kiu, sola, en salono, iras dekstren, maldekstren, deklamante sian rolon, kun gestoj. Poste alvenas Sino Avilov kiu ĉiam lernas kaj ridas, Sro Ausel, boulogne'a amiko, kiu timas pri « sia dua sceno ». Ni estas kvarope. Mankas kvin aliaj ! Sro Allum, norvego, aminda malgranda blondulo, serĉas ĉie Sinon Junck kiu kun li devas ludi la solan scenon de lia rolo. Fine, li ŝin trovas kaj jen ili ekludas. Oni reciproke konsilas pri tiu aŭ alia punkto. Sino Junck prave korektas kelkajn erarojn de elparolado, Sro Saint Martin postulas la akcenton kaj mi konsilas ke oni malrapide parolu. Sed, Sro Ausel, pro profesiaj aferoj, devas nin forlasi, momente... Oni frapas sur la pordon. Eniru !... Granda, fortika viro, kun nigraj lipharoj, fumanta cigaron « Esperanto », Sro Kuchler, el Franckfort, aperas. Oni sin prezentas : Sino Junck, via komedia fratino, Sro Boulet, via komedia bofrato... Oni ridas, sed oni precipe deziras serioze labori. Alvenas tuj poste Sro Cogen (belgo), malgranda, juna advokato en Gand : jen via patro komedia, mi diras al Sro Kuchler kaj al Srino Junck kiu ludas senĉese kun Sro Allum en angulo de la salono. Oni preskaŭ ne havas tempon sin saluti kaj manojn premi, oni tuj pretigas la komedion. Fino Cederblad, el Svedujo, malfermas la pordon. Oni ŝin salutas kaj tuj, je la laboro. Mankis ankoraŭ Sro Mudie, el London, kiun mi estis vidinta la antaŭan tagon kaj kiu estis dirinta al mi : « Ne timu, mi ellernis, ĉio estos bona ».

Oni do ludas, sed neniam ni povis ludi tute plene la komedion ĉar ĉiam mankis aktoroj ! Dank'al la bonvoleco kaj la sindonemeco de ĉiuj, la afero estis sur bona vojo kaj tio ĝojigis ĉiujn precipe min timeman iĝantan tute konfida.

Nun, ni pensu pri kostumoj kaj perukoj ! Ni ĉiuj iris ĉe la friziston kaj ĉe la kostumistinon por mendi, laŭ niaj preferoj, kion ni bezonis por ludi.

* * *

Alvenis la horo de la oficiala malfermo de la kongreso kaj mi ne devis forgesi la organizacion de l'unua koncerto kaj precipe la komedion « *Mensogo pro amo* » kiu, krom kelkaj malfacilaĵetoj, estis pli trankvile lernita. Dimanĉon matene, kelkaj (sed, ne ĉiuj) aktoroj venis por antaŭludi denove. Sed la kostumoj ne jam alvenis. Oni decidis ke oni ne iros en Wimereux, ĉe la ĉevalkuradoj, por antaŭludi kaj provi la kostumojn. Tion oni faris kaj, ne sen ia lasta timeto, ni vidis alproksimiĝi la horo terura kiu nin vidus, sur la sceno, nur post tiel rapida pretigado.

La vespero alvenas. Oni komencas sukcese la internacian koncerton dum ni ĉiuj kostumiĝas kaj friziĝas. Oni parolas, ridas, ŝercas kvazaŭ oni estus amikoj de 10 jaroj, sed oni precipe lastfoje relegas siajn rolojn.

Jen nia programa numero. Ni estu pretaj ! Fine kaj por la unua fojo ĉiuj kune ĉeestis ! Oni pretigas la ornamaĵojn de la sceno, Sro Ausel kuras al mi por, ankoraŭ unu fojon, antaŭludi « sian duan scenon » kaj poste, oni aŭdas tri frapojn, la kurtenego leviĝas kaj... sentime antaŭen ! Pri la komedio, ĉiuj ĉeestantoj ŝajnis kontentaj. Oni multe aplaŭdis. Ni ĉiuj estis feliĉaj pri tiu rezultato kaj tiu plezuro iĝis pli granda kiam oni diris al ni ke Dro Zamenhof deziris niu vidi en sia loĝio. Ni trairis la koridorojn de l'teatro kie niaj brilaj kostumoj incitis la kuriozecon kaj ni iris saluti la karegan doktoron kiu nin tro afable gratulis.

Jen, karaj gelegantoj, la historio de la prezentado de « *Edziĝo kontraŭvola* ». Mi kredas estis la eĥo de ĉiuj ĉeestintoj adresante al Sino Avilov kaj Junck, al Fino Cederblad, al Sro Allum, Ausel, Kuchler, Mudie kaj Saint-Martin mian plej sinceran kaj koran dankon pro la bona helpo kiun ili donis al mi por la organizacio de la kongresaj koncertoj.

Paul BOULET.

DIVERSAĴOJ

Svisa Esperantista Societo

Kiel ni jam anoncis, okazas hodiaŭ la ĝenerala jara kunveno de la Svisa Esperantista Societo. Jen la programo tia kiel ĝin sendas al mi la prezidanto So Schneeberger.

Matene. — Alveno en Lucerno. — Akcepto ĉe la stacidomo per la Komitato. — Kunveno en Hotelo « Grütli » preparo de la aferoj.

Ĉe la 11a. — Ĝenerala kunveno. — Traktaĵoj : Raportoj jaraj de l'Sekretario, de l'Kasisto, de l'Kontrolantoj. Elekto de l'Komitato, de l'Prezidanto, de l'Kalkulkontrolantoj. Disputado pri la venonta internacia kongreso. — Elekto de Urbo. — Diversaj proponoj.

Ĉe la 1a. — Festeno en la Hotelo « Grütli ». Paroladoj oficialaj. Promenado aŭ vaporŝipirado se la vetero ne estas bona. — Vizito de la Paca muzeo. (Senpage por la Kongresanoj). — Esperanta ekspozicio en hotelo « Grütli ». — Vendo de libroj kaj gazetoj. — Amuzaĵoj.

Festkarto, por SESanoj : 4 fkj. — Por neanoj : 5 fkj. Sekretario de l'Organiza Komitato : S-ro Ed. ZEDER, Stadthopstrasse 9. — Lucerne.

La granda nordamerika gazeto *New-York Herald* publikigis specialajn telegramojn de sia korespondanto en Boulogne. Precipe la multegeco de verdaj steloj mirigis la ĵurnaliston. Ili estis, li diras kun komika lirismo, pli multaj ol la aŭtunaj folioj en l'arbaro de Vallombrosa, pli multaj ol la ruĝaj rubandoj en Parizo !

The Evening Mail 26 VIII 05 enhavas grandan dukolonan artikolon en unua paĝo, sub titolo *Triumph of Esperanto*. La korespondanto ankaŭ rimarkis la grandan nombron de niaj signoj kaj ne donas al Esperantistaro alian nomon ol : *The Brotherhood of the Green Button*, la Frataro je la Verda Butono.

En ĉiuj partoj de la mondo resonis la eĥon de nia unua kongreso.

* * *

Ni plezure anoncas ke la venonta eldonado de *Cassel's Popular Educator* (angla revuo por meminstruantoj), kiu aperos je la 25a de Septembro, enhavos serion da lecionoj pri Esperanto, verkitaj de So G. W. Bullen el Londono, kun helpo de So E. A. Millidge. La komerca vortareto estas afable korektita de So John Ellis el Keighley, So Sam. Meyer el La Rochelle kaj So D. H. Lambert. Sendube, la akcepto de Esperanto en tiu ĉi revuo, kiel egalulo kune kun la aliaj lingvoj antikvaj kaj modernaj lernotaj, multe helpos al la disvastigado de Esperanto en angle parolantajn landojn.

Esperantista Grupo de Oullins

La esperantista grupo de Oullins (Rhône) Francujo) estis fondita la 17an de Januaro 1905, konsekvence de la Esperantaj kursoj faritaj en 1903 kaj 1904 de la tre sindonema kaj distingita profesorino Sino Sarpy (medalita de T. C. F).

Tiu grupo, kvankam freŝe fondita, enhavas nun dekses membrojn :

Sino Sarpy, profesorino de Esperanto ;
Soj Ferlat, prezidanto ;
Janné, vicprezidanto ;
Fyot, sekretario ;
Sino Ferlat, asesorino ;
So Phily, asesoro ;
Finoj Reine Elisabeth ; Gruat Lucie ; Gruat Jeanne ; Lhermet Blanche ;
Sinoj Haond ; Cardona ;
Soj Néolier ; Gauthier ; Combet ; Cardona.

La Sekretario, L. FYOT.

LA DEKLARACIO

Nova teksto akceptita en la Kongreso

Ĉar pri la esenco de la Esperantismo multaj havas tre malveran ideon, tial ni subskribintoj, reprezentantoj de la Esperantismo en diversaj landoj de la mondo, kunvenintaj al la internacia Kongreso Esperantista en Boulogne-sur-Mer, trovis necesa laŭ la propono de la aŭtoro de la lingvo Esperanto doni la sekvantan klarigon.

1. La Esperantismo estas penado disvastigi en la tuta mondo la uzadon de lingvo neŭtrale homa, kiu « ne entrudante sin en la internan vivon de la popoloj kaj neniom celante elpuŝi la ekzistantajn lingvojn naciajn », donus al la homoj de malsamaj

nacioj, la eblon kompreniĝadi inter si, kiu povus servi kiel paciga lingvo de publikaj institucioj en tiuj landoj, kie diversaj nacioj batalas inter si pri la lingvo, kaj en kiu povus esti publikigataj tiuj verkoj, kiuj havas egalan intereson por ĉiuj popoloj. Ĉiu alia ideo aŭ espero, kiun tiu aŭ alia Esperantisto ligas kun la Esperantismo, estos lia afero pure *privata* por kiu la Esperantismo ne respondas.

2. Ĉar en la nuna tempo neniu esploranto en la tuta mondo jam dubas pri tio, ke lingvo internacia povas estis nur lingvo *arta*, kaj ĉar el ĉiuj multegaj provoj, faritaj en la daŭro de la lastaj du centjaroj, ĉiuj prezentas nur teoriajn projektojn, kaj lingvo efektive finita, ĉiuflanke elprovita, perfekte vivipova kaj en ĉiuj rilatoj pleje taŭga montriĝis nur unu sola lingvo Esperanto, tial la amikoj de la ideo de lingvo internacia, konsciante ke teoria disputado kondukos al nenio kaj ke la celo povas esti atingita nur per laborado praktika, jam de longe ĉiuj grupiĝis ĉirkaŭ la sola lingvo *Esperanto* kaj laboras por ĝia disvastigado kaj riĉigado de ĝia literaturo.

3. Ĉar la aŭtoro de la lingvo Esperanto tuj en la komenco rifuzis unu fojon por ĉiam ĉiujn personajn rajtojn kaj privilegiojn rilate tiun lingvon, tial Esperanto estas « nenies proprajo », nek en rilato materiala, nek en rilato morala.

Materiala mastro de tiu ĉi lingvo estas la tuta mondo kaj ĉiu deziranto povas eldonadi en aŭ pri tiu ĉi lingvo ĉiajn verkojn, kiajn li deziras, kaj uzadi la lingvon por ĉiaj eblaj celoj ; kiel spiritaj mastroj de tiu ĉi lingvo estos ĉiam rigardataj tiuj personoj, kiuj de la mondo esperantista estos konfesataj kiel la plej bonaj kaj plej talentaj verkistoj de tiu ĉi lingvo.

4. Esperanto havas neniun personan leĝdonanton kaj dependas de neniu aparta homo. Ĉiuj opinioj kaj verkoj de la kreinto de Esperanto havas, simile al la opinioj kaj verkoj de ĉiu alia esperantisto, karakteron absolute *privatan* kaj por neniu devigan. La sola unu fojon por ĉiam deviga por ĉiuj esperantistoj fundamento de la lingvo Esperanto estas la verketo « Fundamento de Esperanto », en kiu neniu havas la rajton fari ŝanĝon. Se iu dekliniĝas de la reguloj kaj modeloj donitaj en la dirita verko, li neniam povas pravigi sin per la vortoj « tiel deziras aŭ konsilas la aŭtoro de Esperanto », Ĉiun ideon, kiu ne povas esti oportune esprimata per tiu materialo, kiu troviĝas en la « Fundamento de Esperanto », ĉiu esperantisto havas la rajton esprimi en tia maniero, kiun li trovas la plej ĝusta, tiel same, kiel estas farate en ĉiu alia lingvo. Sed pro plena unueco de la lingvo al ĉiuj esperantistoj estas rekomendate imitadi kiel eble plej multe tiun stilon, kiu troviĝas en la verkoj de la kreinto de Esperanto, kiu la plej multe laboris por kaj en Esperanto kaj la plej bone konas ĝian spiriton.

5. Esperantisto estas nomata ĉiu persono, kiu scias kaj uzas la lingvon Esperanto tute egale, por kiaj celoj li ĝin uzas. Apartenado al ia aktiva Societo esperantista por ĉiu esperantisto estas rekomendata, sed ne deviga.

Tekste prenita el *Lingvo Internacia.*

AL LA JUNULOJ

Oni tre rimarkis, en la Kongreso, la paroladon de Sro Privat pri la disvastigado de esperanto inter gejunuloj. Post tio, la kongresantoj diskutis pri la enkonduko de l'esperanto en la lernejojn. Tio estas tre bona, kaj mi arde deziras la atingon de tiu celo.

Tial mi proponas novan rimedon. Oni scias ke ekzistas regula internacia korespondado inter liceanoj kaj gimnasianoj de diversaj landoj por pli perfekta kono de la fremdaj lingvoj. Tiu ĉi, fondita kaj organizita de Sro Profesoro Mielle, estas koncentrigita en la Revue Universitaire.

Ĉu oni ne povus krei ankaŭ intergimnasiana korespondado ? Unue la nunaj esperantistaj junuloj eniros en ĝi. Due tiuj el ili kiuj korespondadas nacilingve kun fremduloj invitos siajn korespondantojn eklermi esperanton kaj aliĝi al esperanta korespondado.

Tio estos kvazaŭa nukso ; jam ekzistos la estonta organizacio. Tiam la ceteraj gimnazianoj estos invitataj partopreni en ĝi. Ofte oni diras al mi : « Mi tre favoras esperanton, sed en kio ĝi utilos al mi ? » Sammaniere pensas multaj junuloj. Sed kiam estos esperanta korespondado, utilos al ili esperanto.

Precipe al la junulinoj mi rekomendas tion. Por ili la studado de fremdaj lingvoj estas malfacila kaj malmulte ebla pro la tempo mankanta. Kontraŭe la lernado de esperanto estas nur ludo, kaj ĝin uzado tiel agrabla !

Nature la korespondado povos fariĝi ne nur inter diverslingvanoj, sed ankaŭ inter samlingvanoj, ĉar por ĉiuj esperantistoj estas fremda studata lingvo. En tio nia esperanta korespondado superas la alian.

Por konduki bone tiun aferon, bezonas centra organo kaj iniciatoroj.

La centra organo, nature montrita, estas la jurnalo *Juna Esperantisto* (9, Avenue des Vollandes, Genève) ; sed *Esperanto* ankaŭ proponas sin, se necesas, por koncentrigi la organizadon kaj la nomojn de la korespondantoj.

La iniciatoroj estos ne la gimnazianoj mem, al kiuj plej ofte mankas spirito iniciatema, sed la profesoroj. En multaj liceoj profesoroj lernas esperanton. Kiel ili ne invitos siajn lernatojn al tio ? Jam baldaŭ rekomencos en la kursoj : jam alvenas la tempo tion fari.

Se tiu ĉi mia propono plaĉas, mi petas la ceterajn esperantistajn jurnalojn represi ĝin, por ke ni trafu plej baldaŭ la fondon de intergimnasiana korespondado.

Ch. Lambert.

EL BELGUJO

La 12-15 de Aŭgusto okazis en Lieĝo kongreso de fizioterapio. Ĉeestis multego da kuracistoj el diversaj landoj kaj, kiel en ĉiuj kunvenoj da malsamnaciuloj, oni povis aŭdi lingvojn de ĉiuj ĉefaj eŭroplandoj kaj ankaŭ la ĉiulandan ĉiunacian Esperanton.

Oni multe parolis kaj skribis pri la malhelpo de la malegaleco da lingvoj okazadanta en ĉiuj internaciaj kongresoj, sed por konvinkiĝi orele kaj okule kaj por ŝati la tutan bonfarecon de nia kara Esperanto oni devas nur unufoje ĉeesti en ia tia kongreso.

Jen kongreso de fizioterapio : iru belga kuracisto legas raporton pri kuracado per sistemo da vaporbanoj. La plejmulto da ĉeestantaj germanoj, kelkaj angloj kaj hispanoj lin aŭ tute ne komprenas, aŭ komprenas tiel malmulte ke la vaporbanoj komencas enuigi ilin. Post kelkaj minutoj tiuj-ĉi personoj, por kiuj la sekreto de la nova sistemo de vaporbanoj certe ne estos malkovrita ĝis ilia reveno hejmen, kiam ia amiko tradukos la presitan raporton, eliradas en la antaŭĉambron, promenadas, fumadas kaj eniras nur kiam la sekretario diras al ili, ke alvenis ilia vico legi raporton. Kiam ili legas la plejmulto da kuracistoj komencas la promenadon en la antaŭĉambro.

Komuna intereso, komuna partopreno en kontraŭdiroj malestas, kaj en fino la kongreso perdas sian « raison d'être » kaj fariĝas kunveno por komune ĉirkaŭrigardi la Lieĝan ekspozicion.

Nia amiko Dro Krikortz el Stokholmo altiris la atenton de la fizioterapistoj al Esperanto tralegínte raporton en pura bonstila Esperanto.

Tio estas, ŝajnas al mi, la unua esperanta raporto legita en internacia scienca kongreso, kaj la ekzemplo estas indega da imitado. Kompreneble, ke krom la franca esperanta amiko Dro Saquet el Nantes, Sro Günzbourg, sekretario de la Kongreso kaj la skribanto de ĉi-tiuj linioj, neniu el la ĉeestantaj komprenis nian amikon.

Dro Saquet afable prenis sur sin la rolon de tradukisto kaj klarigis la enhavon de la raporto kaj la funciado de prezentita aparato.

Inter mi, ruso, Dro, Saquet, franco kaj Dro Krikortz, svedo ne ekzistis lingvobariloj. Ni tre agrable kaj lerte priparoladis pri diversojn temoj. Tiuj tri tagoj restos unu el la plej agrablaj memorajoj en mia vivo.

Ni devas tutkore danki estimatan doktoron Günzbourg el Antverpeno, sekretario de Kongreso, kiu havis la feliĉan ideon enkonduki Esperanton kiel oficiala lingvo en la Kongreso. Mi povas diri, ke de nun almenaŭ la kuracistoj, kiuj ĉeestis en tiu kongreso, ekinteresiĝos je Esperanto, ĉar dum tri tagoj ili aŭdis esperantan parolon, vidis niajn gazetojn, jurnalojn kaj lernolibrojn kiujn mi vendadis kaj montradis starante apud tablo plena da esperantajo.

G. Sloutzky,

Sekretario de Lieĝa Grupo Esperantista.

SPRITAĴETOJ

Ĉe la skulptisto.

Skulptisto verkis buston de juna fraŭlino.

La fraŭlino (ekzamenante la verkon) — Mia patro ne estos kontenta pri la busto, ĉar ĝi ne estas sufiĉe viva.

La skulptisto — Ho ! fraŭlino, mi ne povas vin fari tiel viva kiel *li*.

Malpeza doto.

Klara — Paĉjo, kion vi donos al mi, kiam mi edziniĝos ?

Avarulo — Mian konsenton.

NIA KONKURSO

Legu en no 9 de *Esperanto* la kondiĉojn kaj detalojn de nia unua

GRANDA KONKURSO

malfermata inter ĉiuj legantoj. — Facilega por ĉiu. — Multaj premioj.

Unua premio :

BICIKLETO LUKSA

Marko *Esperanto.*

NIA LUKSA ELDONO

Laŭ la deziro de kelkaj abonantoj ni decidis krei luksan eldonon de *Esperanto* komencante de no 9.

Tiu eldono presata sur bela papero dika, kun ĉia ebla zorgo kaj korekteco, estos sendata en koverto al abonintoj je prezo de *kvar frankoj* por dekdu numeroj sinsekvaj. Aldonajoj kaj donacoj estos rizervataj por tiu speciala eldono.

L'Administranto.

mb. *barbiero, barbiro*, anstat. *barbisto.*

barelo ligna likvujo cilindrumoforma.

bari 2 trafermi, starigi obstaklon tra : -la vojon, la vidon, la esperon.

mb. *bariero* anstat. *barilo, bartrabo.*

barikado (milit.) barajo, obstaklo nepreparita.

barko akvoveturilo : boato, ŝalupo, pramo estas barkoj | **flos -**: trabajaro aranĝata kiel barkajo.

bario ŝtofo simpla metala (Ba = 136,4) | **barito** : barioksido.

barono titolo nobela.

basko parto flaganta de iaj vestoj kiel frako, jako, kc.

baso muzikilo, kantisto kiu produktas sonojn basajn | **-a, -e** : v. *soni.*

bastardo filo de adultulo.

basto interna parto de l'arba ŝelo.

bastono longa peco de ligno, branĉo aŭ trunko de arbeto : - de promenado, -de flago, -de bilardo, - d'episkopo, lamkc.

batali 1 agadi per malamikaj faroj = pugne -, parole - | komp : -kontraŭ la malklereco, -por la sukceso de Esperanto | **-o** : perforta agado = la -por la vivo ; milite = sanga -; ŝipa - | **-anto** : kiu batalas = militisto -a.

bataliono (milit.) aro de piediraj militistoj sub ordonoj de komandanto = bataliono estas dividata je rotoj.

baterio aro d'aparatoj similaj kune agantaj = elektra -, kanona -.

bati 2 doni unu aŭ kelkajn frapojn, frapadi : -grenherbon, - feron varman, plat- oron, al-najlon ; ho mia kor' ne -u maltrankvile | por dolorigi = - infanon, - ĉevalon per la vipo | **-o** : frapo = la horloĝo sonoris dek batojn.

batrakoj dua klaso de vertebruloj, enhavanta ranoj, bufoj, tritonoj, salamandroj, kc.

bedaŭri 2 malĝoji pro perdo, malsukceso, eraro, malprofito ia = - tempon pasintan ; -monon, amikon perditan ; - bonan okazon ellasitan ; - malĝustan parolon, malbonan faron ; - sian junaĝon | **-o** : malplezuro pro pasintajo = li forlasis ŝin sen - ; mi mortos pro -; bedaŭre mi ne povas.

bedo (ĝardenarto) malgranda spaco da tero pli longa ol larĝa sur kiu oni kulturas = - de tulipoj, - de salatoj.

beko korna buŝo de birdoj = ornitorinko estas la sola kvarpieda besto kiu havas -on | **-i** : frapi per -.

bela kiu efikas impreson agrablan, ĉu vide : - koloro, viro, pejzaĝo, pentrajo, kc., ĉu aŭde : - voĉo, kanto, muziko, kc., ĉu idee : -ago, versajo, rakonto, kc. | **-o** : kaŭzo abstrakta de tiaj impresoj = ni sentas la -n, ne povante ĝin difini ; ĉiu homo havas amon al la - | **-arto** : arto elveki en l'animo impreson de belo : pentrarto, muziko, literaturo estas bel-oj ; belarta revuo ; ne ĉiu pentristo estas bel-isto | **-eco** : propreco de ajoj belaj = la -eco estas nedaŭra | komponajoj : belulo, belparolulo, belskribarto, ktp ; ornamoj povas pli-igi belajon, sed kiel ajn oni ornamu mal-ajon, oni ne povos ĝin beligi.

benko sidejo larĝa kun aŭ sen dorsapogo por kelkaj personoj.

beni 2 fari religiajn ceremoniojn favorigajn pri aŭ por iu aŭ io = beni preĝejon, flagon, geedzojn, popolon | parolante pri Dio : favori = Dio vin benu ! vi estas benata ĉiuj virinoj.

benzeno aŭ **feno** hidrokarbido vaporiĝema kaj odora (C^6H^6) | **benzino, benzolo** : komercaj malpuraj benzenaj miksajoj | **benzoo** : aroma rezino tirata el arbeto *stirako benzoa.*

Vidu *feno.*

bero frukto karna, sen kerno : -de groso | **-aro** : grupo de beroj fiksitaj sur sama trunketo : -de riboj, de vino.

besto organisma estajo sentema kaj propramova ; v. *zoologio.*

beto veg. *(beta).*

betulo arbo *(betula).*

bezoni senti ke io estas necesa (per si mem aŭ por ia celo) = ĉiu -as ami ; oni -as leĝon ; mi -as panon ; nia ideo -as tempon por sukcesi | **-o** : sento de neceseco = la -oj de la vivo ; mi havas urĝan -on de mono ; tiu malfeliĉulo estas premata de -o.

biblioteko libraro, librarejo, libroŝranko, kc.

bieno posedajo konsitanta el tero kulturita aŭ ne kun ĉiuj dependajoj | **-ulo** : posedanto de - | **-etato** : registro kiu enhavas la detalan priskribon de landaj bienoj.

biero fermentinta trinkajo, preparita per hordeo kaj lupolo | **-ejo** : biertrinkejo.

bilanco etato aŭ inventaro de l'debito kaj kredito de negocisto.

bilardo tablo pli longa ol larĝa, kun elastaj randajoj, sur kiu oni ludas per ostaj buloj = ludo de -.

bilo ĉiu skribajo havanta leĝan valoron, dokumento, aferpapero, kc. = kambio, akcio, akto, kc. estas -j | **-eto** : malgranda bilo, ŝuldatesto = li subskribis dek -jn je diversaj datoj ; -de banko.

bindi 2 kunkudri kajerojn de libro kaj surmeti kovrilon.

binoklo duobla lorneto.

birdo dua klaso de vertebruloj ; la -havas du piedojn, du flugilojn, bekon, estas kovrita per plumoj kaj naskas ovojn.

biskvito pano du aŭ trifoje kuirita por ĝin igi pli konservebla = por longaj vojaĝoj oni ne foriras sen - | kukajo | speco de porcelano sen glazuro.

bismuto simpla ŝtofo metala (Bi = 206,9).

bistro maldensa fulgakvajo ; koloro rustoflava.

bisturio ĥirurgia sektilo.

bitumo natura miksajo de diversaj hidrokarbidoj kiun oni trovas en iaj teroj.

Sub tiu nomo oni kunigas tre diversajn stofojn kiel : *naftoj* *, pli malpli likvaj ŝtonoleoj ; *malto*, aŭ ŝtona peĉo ; *elaterito*, aŭ ŝtona kaŭĉuko ; *asfaltoj* * kc.

blanki 1 havi koloron de ordinara suna lumo * | **-o** : sunluma koloro | **-a** : kiu havas tiun koloron = lakto, neĝo estas -j | **-ajo** : io blanka = blankajo de ovo.

blasfemi 1 ofendi parole al Dio, al sanktajo | **-o** : malpia parolo.

blato g. de ins. *(blata).*

bleki 1 krii, pri bestoj kvarpiedaj = bleki kiel leono, kiel ĉevalo, kiel porko, kiel rano.

blendo natura zinkosulfido.

blinda kiu ne havas aŭ perdis la kapablon vidi | **-ulo** : homo kiu estas -a | **-igi** : perdigi la kapablon vidi = oni -igis lin per arda fero ; komp : la brilego de l'suno min -igis ; li havas -igantan spiriton !

bloki 2 senmovigi, haltigi la movadon, la agadon, la vivadon | *meĥaniko;* -ŝraŭbilon : ĝin puŝi tiel profunde kiel ĝi povas iri ; -haltigilon : ĝin streĉi tiel ke ĝi ne povu premi plie | *masonarto* : ŝtopi per ŝtonajoj interspacon de du muroj tiel ke ili formu nur unu firmajon | *tipografarto :* meti pecon aŭ returnitan tipon anstataŭ nelegebla vorto aŭ litero | *militarto*, -urbon, havenon : ilin ĉirkaŭi tiel ke ili estu plene izolitaj de l'ekstera lando aŭ maro = paca -ado, kontinenta -ado | **-sistemo** : sistemo kiu permesas en okazo de danĝero haltigi ĉiun movadon de vagonaroj sur parto de la fera vojo, kc.

Rim. La senco de tiu vorto, kiel de la sekvanta, estas ĝis nun malbone difinitaj en Esperanto.

bloko 1e rado turnanta ĉirkaŭ akso kaj laŭ kies rando kuras ŝnuro, rimeno aŭ plata ĉeno ; la ĉirkaŭrando de ŝnur-estas kava, tiu de rimen- male estas iom konveksa kaj tiu de ĉen- estas dentumita tiel ke al ĉiu dento respondas truo de ĉenero | 2e ŝtipo ? maso ?

blonda koloro hele flavbruna aŭ pale kaŝtana = haroj -aj.

blovi 1 elspiri forte = li -as brue ; - sur siaj fingroj ; - sur kandelon ; - en fajfilo | komp : vento -as malvarme ; -adis terura huragano | **-ilo** : instrumento por fari venton = forĝ-ilo, fajr-ilo ; -ilo de orgeno | **-instrumento** : muzikilo kiun oni movas per blovado = fluto, klarneto | **-pafilo** : tubo per kiu oni povas elĵeti sagojn aŭ kugletojn enblovante | **for-** : forigi blovante = for - polvon.

blui 1 havi koloron pli malpli similan al tiu de la strio G de l'suna spektro | **-o** : tia koloro = la -o de pura ĉielo | **-a** : tiakolora = cejano estas -a.

bo- alvorto, montras parencecon rezulte de edzeco | **-patro, -patrino, -gepatroj** : gepatroj de l'edzo aŭ de l'edzino | **-frato, -fratino** : 1e gefratoj de l'edzo aŭ de l'edzino ; 2e edzo de la fratino, edzino de l'frato ; 3e edzo de la fratino de l'edzo aŭ de l'edzino, edzino de l'frato de l'edzo aŭ de l'edzino, kc. | **-filo** : edzo de l'filino ; **-filino** : edzino de l'filo | **-kuzoj, -avoj**, kc.

boao serpento *(boa).*

boato barko, barketo | **torpedo-** : barko armita per torpedilo.

v. *barko.*

bobeno cilindro sur kiu oni ĉirkaŭvolvas fadenon | **indukta -**: elektra aparato konsistanta el bobenajo de kupra fadeno | **-umi, de-umi** : volvi, disvolvi fadenon ĉirkaŭ bobeno.

boji 1 bleki, pri hundoj | komp : bleki kiel hundo.

boli 1 esti en ia stato speciala por likvajoj ; oni diras, ke likvajo varmigata *bolas*, kiam, la temperaturo ĉesante pliiĝi, la tuta varmo liverata al la likvajo estas uzata por ĝin vaporigi = akvo -as je 100 gradoj Celsiaj sub premo de 760 m/metroj de hidrargo | komp : esti agitata kiel akvo -anta = la ondoj -as furioze ; la kolero -as en li.

bombo esploda kuglego = ŝargi -on per dinamito ; oni ĵetas -ojn ĉu mane ĉu per pafilego | **mar-**: esplodilo fiksita aŭ movebla en akvo kaj esplodonta ĉu per frapo, ĉu elektre | **-ilo** : kanono por ĵeti -ojn | **-umi** : surĵeti -ojn = la malamikoj -umis la havenon ; *ankaŭ :* bombi, bombardi ?

PREMIÈRE ANNÉE. — N° 8. Le Numéro : 10 CENTIMES. DIMANCHE 24 SEPTEMBRE 1905.

★ ESPERANTO ★

JOURNAL DE PROPAGANDE POUR LA LANGUE AUXILIAIRE INTERNATIONALE

DE L. L. ZAMENHOF

ADMINISTRATION :
M. Paul BERTHELOT
CÉRET (Pyr.-Or.) France.

ABONNEMENTS
24 numéros consécutifs, 3 fr. pour le monde entier.
10 abonnements à la même adresse : 24 fr.

N'envoyer aucun manuscrit à l'Administration.

RÉDACTION :
M. Ch. LAMBERT
10, rue Berbisey, DIJON (Côte-d'Or).

N'envoyer à la Rédaction rien de relatif à l'Administration.

Le numéro **9** *de* **Esperanto** *paraîtra*
DIMANCHE 8 OCTOBRE

LA PRESSE PARISIENNE

Depuis le 2 août, il m'est parvenu exactement quatre cent quarante-deux fragments de journaux concernant l'esperanto. Assurément cela ne veut pas dire que la presse n'en a parlé que quatre cent quarante-deux fois en un mois et demi. Bien des journaux, sans aucun doute, qui se sont occupés durant ce laps de temps de la langue de Zamenhof, ne m'ont pas été adressés. De plus, à part quelques exceptions, tous ces journaux sont français, de sorte que j'ignore encore en ce moment quel fut le retentissement du Congrès de Boulogne dans les pays étrangers.

Classer tous ces articles, les uns très brefs, les autres longs de plusieurs grandes colonnes, les analyser, en extraire la substance, n'est pas travail des plus faciles... ni des plus agréables. Et le lecteur lui-même me demanderait grâce, si je m'avisais de les lui énumérer et résumer l'un après l'autre.

Pour ne pas abuser de sa patience, je ne lui parlerai aujourd'hui que de la presse parisienne. Les journaux de la province auront leur tour dans le prochain numéro d'*Esperanto*.

Et d'abord les journaux de Paris me rappellent des événements que les revues espérantistes ont plus ou moins laissés dans l'ombre. Oh ! je ne jette la pierre à personne : *Esperanto* lui-même n'en a pas soufflé mot. De cet oubli, je reste très confus et très marri ; mais le bruit de ces évènements, tout importants qu'ils aient été par eux-mêmes, s'est pour ainsi dire perdu dans la grande rumeur du Congrès, dont ils avaient été le digne préambule.

Je veux dire le passage de Zamenhof à Paris, avant de se rendre à Boulogne, et les fêtes, si bien organisées et si réussies, qui en ont résulté : la distribution solennelle des prix aux élèves des cours espérantins de Paris — la réception de Zamenhof d'abord par M. Bellan, syndic du Conseil municipal de Paris, puis par le ministre de l'instruction publique, M. Bienvenu-Martin — et encore le banquet et la soirée intime qui lui furent offerts.

Voulez-vous savoir les noms des lauréats de la distribution des prix ? le *Radical*, la *Lanterne*, la *Patrie*, le *Petit Parisien*, la *Presse*, le *Soir*, les ont publiés. Vous apprendrez aussi par la *République Française*, le *Gil Blas*, l'*Echo de Paris*, l'*Actualité*, quel fut le menu du banquet. Plusieurs vous diront aussi qu'on joua, à la soirée qui suivit le banquet, la pièce de Hennequin, Mariage au téléphone (*Edziĝo per telefono*). Nos amis de Paris avaient eu l'heureuse idée de provoquer à l'avance l'attention du public et des journaux parisiens sur le Congrès, en faisant paraître dans beaucoup de quotidiens de la capitale des entrefilets sur ces fêtes préliminaires. Je citerai encore : l'*Aurore*, le *Temps*, l'*Eclair*, le *Voltaire*, la *Petite République*, l'*Intransigeant*, le *Rappel*, la *Vérité Française*, le *Journal*, le *Soleil* (qui devait prendre ensuite position contre l'esperanto), etc.

Ainsi avertis et alléchés, les journaux parisiens s'intéressèrent vivement au Congrès qui allait s'ouvrir. Un bon nombre envoyèrent des correspondants à Boulogne. La grande majorité voulut avoir son opinion personnelle sur l'esperanto. Car, il est à remarquer qu'à partir du moment où le Congrès ouvre ses assises, les articles des journaux ne prennent plus l'allure de communiqués, mais bien d'articles de fond, dont l'auteur — ordinairement un rédacteur du journal — tient à donner son sentiment sur la question du jour, sur l'esperanto.

Passons-en quelques-uns en revue. Je ne suivrai aucun ordre, parce que je m'en sens incapable.

Voici d'abord l'*Humanité*, où je vois surtout trois articles magistraux signés Samideano, et ayant trait à l'histoire de l'esperanto aux travaux du Congrès, au rôle de l'esperanto.

Le *Temps* était, jour par jour et très exactement, tenu au courant des événements et des travaux du Congrès, par son correspondant spécial fort bien informé.

Après avoir fait connaître de nouveau l'esperanto à ses lecteurs, par l'article d'Emile Cherblanc que nous avons reproduit dans notre numéro 7, le *Journal* lui aussi renseigna au jour le jour ses lecteurs.

Dans le *Figaro*, je lis, entre autres choses, un article au titre suggestif « La Marche de l'esperanto, » et un long article très spirituel et très élogieux sur le Congrès par Emile Berr, que la grâce de l'esperanto semble avoir touché. C'est par le *Figaro* aussi que j'apprends que Zamenhof fume quarante cigarettes par jour.

Il est vrai de dire que le *Figaro* a tiré ce détail de l'excellente interview du « Docteur Esperanto » prise et publiée par un rédacteur du *Journal des Débats*. D'autres articles de ce même journal montrent qu'il est favorable à l'esperanto.

Très convaincu de l'importance et des qualités de l'esperanto, a été le correspondant particulier de l'*Eclair*, et pourtant il me fait l'effet d'être venu au Congrès sans connaître cette langue. Peut-être l'a-t-il apprise après l'avoir louée à plusieurs reprises dans son journal.

René du Faure a fort bien renseigné aussi la *Patrie* sur les divers événements du Congrès. Mais pourquoi, diable, me nomme-t-il parmi les élus du Comité linguistique provisoire ? Je ne sache pas qu'on m'ait fait cet honneur.

Le *Gil-Blas* a eu d'abord deux articles fort bienveillants pour l'esperanto : « Le Congrès espérantiste est décidément un gros succès, dépassant toutes les prévisions. » Mais le 17 août il en publia un troisième, signé Paul Dollfus, qui regrettait le latin et taquinait les espérantistes par des plaisanteries « qui ne sont l'indice d'aucune malveillance. »

Dans la *République Française*, Marcel Bobin a rendu compte, en plusieurs fois, des séances et des fêtes du Congrès. Son dernier article en dégageait les principaux résultats, et il commence par ces mots que j'aurais dû placer en tête de cette revue des journaux : « Avant tout le Congrès a assuré à l'esperanto l'appui bienveillant de la presse, et une large publicité qui lui avait fait jusqu'ici défaut. Beaucoup ignoraient l'esperanto qui maintenant, grâce au Congrès de Boulogne et aux articles élogieux des journaux, en connaissent, non seulement l'existence, mais les grandes lignes et les principes généraux. »

Après avoir informé ses lecteurs sur le Congrès, la *Petite République* termine sa série d'articles par un exposé de la langue intitulé : « Comment en dînant on peut apprendre à parler une langue internationale. » J'y vois en outre un portrait dessiné de Zamenhof.

Mais je ne puis m'étendre outre-mesure. Qu'il me suffise donc de dire que je possède quatre articles de l'*Aurore*, deux du *Petit Journal*, trois de la *Croix*, deux de la *Gazette de France*, trois de l'*Autorité*, deux de l'*Echo de Paris*, trois du *Rappel*, deux de *Le Petit Parisien*, trois de la *Liberté*.

J'en ai aussi de l'*Echo de France*, du *Grand National*, de l'*Appel au Peuple*, du *Peuple Français*, du *Voltaire*, du *Siècle*, de la *Voix du Peuple*, du *Radical*, du *Matin*, de l'*Action*, de la *Vérité Française*, du *Gaulois*, du *Jour*, du *Signal*, de l'*Univers et le Monde*, de la *Dépêche Coloniale*.

J'en trouve encore dans l'*Ouvrier Peintre*, le *Mémorial Diplomatique*, la *Phono-Gazette*, le *Bulletin des Halles*, la *Revue scientifique* (deux articles), la *Médecine Moderne*, les *Annales Politiques et Littéraires*, la *Revue du Touring-Club*, les *Archives Israélites*, la *Revue Universelle*, la *Vie Cosmopolite*, le *Salon de la Mode*, l'*Illustré de la Famille*.

Il n'est pas jusqu'aux journaux amusants qui n'aient pris l'esperanto pour prétexte à leurs dessins, témoins le *Rire* et le *Supplément*.

Parmi les illustrés, je dois une mention toute spéciale à l'*Illustration*, pour son portrait de Zamenhof et son aperçu sur l'esperanto, et surtout aux *Lectures pour tous*, qui exposent les avantages de la langue et donnent plusieurs dessins et portraits, intéressants ou humoristiques.

Ne l'oublions pas, tous les journaux que je viens de nommer ont accueilli très favorablement l'esperanto ; un peu surpris au début, ils ont tout de suite compris que c'était, comme dit un de nos confrères, « un fait social. »

A côté de ces voix approbatrices, se sont entendus quelques sons discordants, que je ferai consciencieusement connaître dans un prochain article.

Ch. Lambert.

POIGNÉE DE NOUVELLES

Au congrès de la Libre Pensée, M. Tarbouriech a proposé le vœu suivant : Que tous les congressistes adoptent la langue auxiliaire internationale esperanto, ce qui rendrait plus faciles les travaux d'un congrès où se trouvent réunies des personnes de nationalités et de races différentes. Ce vœu, dit *La Nouvelle Presse* du 5 septembre, est soumis à l'examen d'une commission.

* * *

En ce moment les espérantistes dispersés se reposent des fortes quoique agréables émotions du Congrès. La vie espérantine est donc ralentie durant ces mois de vacances. Cependant le réveil s'annonce déjà. On se prépare çà et là à rouvrir les cours anciens, à en instituer de nouveaux.

C'est ainsi que M. Lévy, rabbin à Dijon, m'apprend la création prochaine d'un cours d'esperanto à l'*Union scolaire* (groupe de jeunes gens israélites) à Paris, rue Béranger, 19.

De même les cours d'esperanto pour ouvriers peintres rouvriront au commencement d'octobre à la Bourse du Travail de Paris.

* * *

La Ligue suédoise des jeunes socialistes a décidé de fonder une correspondance internationale en Esperanto avec les Sociétés de jeunes gens des divers pays. Les intéressés sont priés de s'adresser à M. Einar Hakansson, à Sodertelge (Suède).

L'Humanité, 6 septembre.

* * *

J'ai reçu le premier fascicule du *Grand Dictionnaire Français-Esperanto* publié par la Presa Esperantista Societo. Il n'a que quatre pages ; mais une note de la rédaction en donne la raison :

Nos souscripteurs seront peut-être surpris de recevoir un premier fascicule de quatre pages seulement. Mais plusieurs parmi eux, M. le Docteur Javal de l'Académie de Médecine entre autres, ont fait remarquer que le Congrès pourrait être amené — ce qui d'ailleurs est peu probable — à modifier tel ou tel point de la langue et que, par conséquent, nous étions exposés à devoir réimprimer ce qui déja aurait été publié. C'est un risque que nous ne pouvions courir.

En dépit de cette lenteur involontaire du début, notre publication deviendra de plus en plus rapide.

Vraiment les auteurs de ce dictionnaire possèdent l'esperanto à fond et le manient avec aisance. Ils sont des guides excellents.

* * *

Nouvel et fort bon article sur l'esperanto de M. Max Ribière dans la *Revue Mondiale* du 10 juillet.

* * *

Nous avons mentionné précédemment le premier article de M. A. Schinz sur *La Question d'une Langue internationale artificielle* publié dans le numéro de juillet de la *Revue philosophique* (Nous avons imprimé à tort *Revue de Philosophie*). Le second et dernier article a paru dans le numéro d'août.

M. Schinz y fait un vif éloge du Dr Zamenhof et réfute victorieusement l'objection tirée du nom de langue *artificielle* attribué à l'Esperanto.

* * *

L'Esperanto à Calais. — On annonce la formation à Calais d'un nouveau groupe Espérantiste, indépendamment de celui existant déjà, qui commencera ses cours le mercredi 23 août, à 9 heures du soir, à l'Elysée, boulevard Lafayette.

Pour les adhésions ou demandes de renseignements, s'adresser à M. Albert Herremann, secrétaire, 111, boulevard Lafayette, Calais.

Le comité du Cercle espérantiste de Calais a décidé de mettre gratuitement livres et journaux à la disposition des soldats qui voudraient s'adonner à l'étude de la langue esperanto. Nous lui adressons nos félicitations pour cette heureuse initiative.

M. le principal du Collège, vice-président du groupe espérantiste de Calais, informe qu'il ouvrira à partir du jeudi 31 août prochain, un cours d'esperanto dans son établissement ; ce cours est réservé aux élèves du Collège, anciens, actuels et nouveaux.

Les leçons auront lieu tous les jeudis, samedis et lundis à 10 heures du matin.

Extraits du *Phare de Calais* et du *Petit Calaisien*.

* * *

Exemple à imiter : Les professeurs, instituteurs et institutrices (publics ou privés) du département de l'Ain, qui s'intéressent à l'Esperanto, sont instamment priés d'envoyer leur nom et leur adresse à M. Evrot, censeur du lycée de Bourg, secrétaire du Groupe Espérantiste de cette ville.

Entrefilet du *Républicain des Dombes*, Bourg (Ain).

* * *

L'Esperanto à Saint-Cyr. — Le lundi 31 juillet, M. Cart professeur agrégé au lycée Henri IV, faisait une conférence, à l'Ecole spéciale militaire, aux sous-lieutenants de « demain » (élèves de deuxième année). Le succès fut tel que le général Marcot, commandant l'Ecole, pria le conférencier de vouloir bien revenir en faire une autre aux sous-lieutenants de l'année prochaine (élèves de première année). La deuxième conférence eut lieu le jeudi suivant, 3 août. Ces deux conférences ont été suivies d'une causerie faite par un officier espérantiste instructeur à l'Ecole, le lieutenant Bayol. Le soir du Triomphe, l'Esperanto a eu ses couplets dans la petite revue traditionnelle qui, cette année, portait le titre de « Nouveau Régime ? ? ? »

(Le Figaro).

* * *

La place nous manque pour parler en détail de la visite de :

M. Zacherl (de Passau, Bavière), à Longwy, Epinal, Verdun, Vesoul, Besançon, Dijon et Gap.

M. Fridrich, professeur à Frostejov (Autriche-Hongrie) à Reims.

Mlles Oxenford (anglaise), Sim (écossaise), Cederblad (suédoise), un Hongrois (M. Fridrich ?) et deux Belges à Charenton.

Nos *samideanoj* de Gap, Reims et Charenton se sont empressés d'en avertir le public par les journaux. Bravo !

* * *

Le Gouverneur général de l'Algérie, désireux de donner un témoignage manifeste de l'intérêt qu'il porte à l'esperanto, a accordé au groupe de l'Afrique du Nord une subvention de 100 francs.

L'Espérantiste (juillet).

VARIÉTÉS

OPINION D'UN PROFESSEUR DE BERLIN

« Il serait à désirer pour simplifier, pour faciliter les communications, qu'on eût une langue neutre. On la cherchera, on la trouvera, je l'espère. Et à mesure que la trame se fera plus serrée des rapports de peuple à peuple, le besoin s'imposera d'une sorte de Conseil européen, chargé d'examiner, de trancher les questions communes, résultant de cette vie plus large... »

Interview du professeur W. Fœrster, de l'Université de Berlin.

Le Journal du 19 août.

LA PRONONCIATION DE L'ESPERANTO

« Il se produit au Congrès d'amusants quiproquos quand on oublie de s'enquérir de la nationalité de ses interlocuteurs.

« Hier un avocat gantois se trouvait pendant toute la soirée en société de quelques autres espérantistes, dont un qu'il prenait pour un Russe. A certain moment, le Russe mêle dans la conversation espérantiste un proverbe flamand, au grand étonnement de notre Gantois qui apprend que le Russe n'est autre qu'un confrère du barreau de Louvain, natif de Gand !...

« Réciproquement, on me présente un Belge, un Tchèque et un Anglais, et pendant toute la conversation, j'ai pris le Belge pour l'Anglais, l'Anglais pour le Tchèque, et le Tchèque pour le Belge.

« Vous conclurez avec moi que la prononciation ne devait pas présenter la moindre différence ! Et pourtant voilà des personnes qui ont appris l'esperanto dans les pays les plus lointains, souvent toutes seules, et dont plusieurs avaient pour la première fois l'occasion d'entendre parler un étranger !

« Ainsi tombe à plat le principal argument que l'on avait dirigé contre l'esperanto ».

POUR RECRUTER DES MEMBRES

Le Groupe espérantiste de Paris a imaginé *depuis un an* un système excellent pour recruter des membres.

Tous les élèves des quarante cours organisés par le groupe pendant l'hiver sont inscrits comme *adhérents* au Groupe *pour un an*.

A cet effet, ils reçoivent une carte spéciale qui leur donne droit d'assister à toutes les réunions ou fêtes du Groupe, mais qui *ne leur donne pas le droit de vote*.

L'inscription comme adhérent est *absolument gratuite, mais nul ne peut être adhérent pendant plus d'un an*.

Au bout d'un an, tous ceux des adhérents qui n'ont pas exprimé d'avis contraire sont inscrits d'office comme membres du groupe payant cotisation de 3 francs.

Le système a donné de très bons résultats ; aussi le Comité de la S. f. p. E. vient-il de lancer une circulaire en engageant les Groupes à avoir des *membres adhérents* de ce genre ; mais le Comité de la S. f. p. E. propose de faire payer 1 franc de cotisation aux adhérents et de ne pas limiter la durée de leur stage au Groupe.

L' « ESPÉRANTISME »

A la séance du mercredi 9 août, M. Boirac, président. lut une déclaration du docteur Zamenhof, définissant de façon précise le but et la signification de la propagande espérantiste.

Voici la traduction française de cet important document que l'on trouvera *in extenso* à la partie espérantine :

Comme beaucoup de personnes se font une idée absolument fausse de l'essence de l'espérantisme, nous, soussignés, représentants de l'espérantisme dans les divers pays du monde, réunis au Congrès international espérantiste de Boulogne-sur-Mer, nous avons trouvé indispensable, sur la proposition de l'auteur même de l'Esperanto, de donner les explications suivantes :

1° L'espérantisme est l'effort fait pour répandre dans le monde entier l'usage d'une langue neutre, qui, ne s'imposant pas dans la vie intérieure des peuples et n'ayant aucunement pour but de remplacer les langues existantes, donnerait aux hommes des diverses nations la possibilité de se comprendre entre eux, qui pourrait servir pour les institutions publiques dans les pays où se trouvent des rivalités de langue, et dans laquelle pourraient être publiés les ouvrages qui ont un égal intérêt pour tous les peuples.

Toute autre idée qu'un espérantiste pourrait lier à l'espérantisme, est une affaire purement privée.

2° Comme actuellement aucun chercheur au monde ne doute qu'une langue internationale ne peut être qu'une langue artificielle, et comme tous les essais depuis deux siècles n'ont présenté que des projets théoriques et que la seule langue effectivement terminée et s'étant montrée apte à toutes les relations est la langue esperanto, les partisans de l'idée d'une langue internationale, ayant la conviction qu'une dispute théorique n'aboutirait à rien, et que le but ne peut être atteint que par la pratique, depuis longtemps se sont groupés autour de la seule langue esperanto et travaillent pour sa diffusion et l'enrichissement de sa littérature.

3° L'auteur de l'esperanto ayant dès le début et une fois pour toutes, renoncé à tous droits et privilèges personnels relatifs à cette langue, l'esperanto n'est la propriété de personne, au point de vue matériel et moral.

Le maître effectif de la langue est le monde entier ; chacun peut éditer en cette langue les ouvrages qu'il désire et l'employer pour tous les buts.

Les chefs intellectuels du mouvement ne seront autres que les personnes auxquelles le monde espérantiste reconnaîtra le plus de compétence et de talent dans cette langue.

4° L'esperanto ne dépend d'aucun homme en particulier, et qui aurait le droit de légiférer. Toutes les opinions et tous les ouvrages du créateur de l'esperanto, comme des autres espérantistes ont un caractère absolument privé. Le seul livre que tout espérantiste doit reconnaître est la « Fundamento de Esperanto, » dans lequel personne n'a le droit de faire un changement.

Si quelqu'un s'écarte des règles et modèles donnés dans le dit ouvrage, il ne saurait s'autoriser du nom du créateur de l'Esperanto. Pour toute idée qui ne pourrait être convenablement exprimée par les éléments fournis dans le « Fundamento de Esperanto, » tout espérantiste a le droit de l'exprimer comme il lui semblera préférable, exactement comme il se fait en toute autre langue. Mais pour plus d'unité il est recommandé à tous les espérantistes d'imiter le plus possible le style des ouvrages du créateur de l'Esperanto.

Est nommé espérantiste celui qui sait et emploie la langue esperanto, pour quelque but que ce soit. L'adhésion à une société espérantiste est recommandée, mais non obligatoire.

A SAINT-CYR

L'Ecole spéciale militaire vient de se livrer aux fêtes annuelles de la cérémonie du « Triomphe » au cours de laquelle a lieu le baptême de la nouvelle promotion. Dans le discours traditionnel, le « Père Système » relève non sans amertume les progrès que l'esprit nouveau amène en toutes choses, même dans les rudes coutumes militaires.

« Vous parlez, dit-il avec reproche aux « hommes » qui l'écoutent à genoux, vous parlez couramment l'esperanto, mais vous ignorez les pieux carrés, les cases gabants, le balai brosse : vous avez un rôle social, mais savez-vous mettre l'arme sur l'épaule sans vous arracher l'oreille droite ? Le creux vous a manqué, le creux épais qui fait les âmes viriles, les guerriers de fer et les nations fortes. »

Certes il y a loin de ces jeunes gens instruits et conscients de leur « rôle social », aux preux de Charlemagne ou même aux « guerriers de fer » du moyen-âge. *Tempora mutantur...*

RACINES DE L'ESPERANTO

Je lis dans quelques articles de journaux que l'esperanto possède environ 900 racines ou même 900 mots. Sur les anciens vocabulaires condensés en une seule page grand format, on ne comptait il est vrai que ce nombre de racines. Mais l'esperanto heureusement a plus de racines et surtout de mots. Les dictionnaires actuels contiennent plusieurs milliers de racines, et le nombre de mots qui en dérivent est illimité. Ce qu'il importe de dire, *c'est que le nombre de racines utiles pour* L'USAGE ORDINAIRE *est très minime* à cause de leur puissance prolifique. Mais à mon avis, c'est rendre mauvais service à l'esperanto que de restreindre en paroles son vocabulaire à une indigence trop grande. Personne en effet ne croirait qu'on pût exprimer *toutes* les idées courantes non seulement avec 900 mots, mais même avec 900 racines.

Ch. LAMBERT.

« ESPERANTOS SAUVAGES »

... Dans les pays sauvages et peu cultivés les habitations sont rares et distantes les unes des autres. Les nations ayant peu de commerce entre elles vivent, pour ainsi dire, par familles et par colonies séparées ; chacune d'elles faisant, à vrai dire une nationalité particulière, ayant aussi son langage particulier, qui quelquefois n'a presque rien de commun avec celui des voisins. *Il y a cependant presque toujours parmi eux un idiome prédominant que tous connaissent et dont ils se servent en commun quand ils ont besoin de s'entendre.* C'est ainsi que nous le voyons parmi les petites nations sauvages de l'Amérique.....

Président DES BROSSES.
(XVIIe siècle).

* * *

Innombrables sont les langues et les dialectes parmi les tribus de l'Afrique tropicale. Ces idiomes sont assez différents les uns des autres pour que les membres des diverses tribus ne se comprennent pas réciproquement ; d'autre part beaucoup sont difficiles à apprendre même pour les nègres, qui ont pourtant une grande aptitude pour les langues. Aussi, pour les relations commerciales se sont créées spontanément des langues *intertribuales*, simplifiées, sans grammaire et constituées, tout comme l'esperanto, avec des mots que l'usage a choisis dans les divers idiomes.

Avec quatre de ces petits esperantos, on peut traverser de l'Atlantique au Nil ; sans leur secours, il serait nécessaire de connaître plus de vingt langues.

Je connais et parle pas mal d'idiomes nègres de tribus et intertribuaux. Eh bien, je n'ai jamais vu que les langues intertribuales aient gâté les idiomes particuliers. Ceux-ci ont subsisté avec leur esprit propre, leur prononciation, leur vocabulaire, leur grammaire. J'avoue qu'il ne s'agit ici que de simples et humbles idiomes nègres. Cependant le fait m'a paru intéressant. C'est qu'il se relie à un phénomène psychologique relatif à l'influence invincible du milieu physique et géographique. La seconde langue n'est que conventionnelle et, pour ainsi dire, surajoutée, et elle n'attaque en aucune façon le fondement héréditaire et solide de la race.

(El *Lingvo Internacia.*) Dr A. CUREAU.

Le Concours d'Esperanto des « Annales »

M. Auguste Montrosier, à qui nous devons la très belle revue illustrée « Tra la Mondo », appelle notre attention sur ce concours. Nous ne pouvons mieux faire que d'insérer la lettre *in extenso*.

Mon cher Confrère,

Vous insistiez dernièrement avec raison, sur l'intérêt que présente le Concours d'Esperanto offert à ses innombrables lecteurs par l' « Almanach Hachette », si justement populaire.

Il peut être d'excellente propagande de faire connaître le résultat d'un concours analogue qui fut institué par la grande revue française « Les Annales politiques et littéraires », et dont le premier prix était constitué par les frais d'un voyage à Boulogne-sur-Mer, à l'occasion du Congrès.

A son grand regret, comme à celui de nombreux congressistes qui avaient suivi avec intérêt cette épreuve, renouvelée par « Review of Review », le lauréat du Concours, le docteur Gambier, président du groupe de Loudun, ne put se rendre au Congrès.

HUIT CENTS FRANCS de prix furent répartis entre lui et les heureux concurrents de cette épreuve, qui fut des plus intéressantes par le choix des sujets et la qualité des envois.

Voici le classement fait entre ceux-ci :

1er prix. — Docteur Gambier, président du groupe espérantiste de Loudun.

2e prix (ex-æquo). — MM. Melot, Valenciennes ; Alph. Tournier, instituteur à Tossiat (Ain).

3e prix (ex-æquo). — MM. J. Dupin-Fichot, Cravant ; Cestre, président du groupe d'Auxerre ; capitaine Cestre (Aleziano), Toul.

4e prix (ex-æquo). — MM. H. de Ladevèze, secrétaire du groupe de Hambourg (Allemagne) ; Doré, président du groupe de Troyes.

5e prix (ex-æquo). — M. G. Chevalier, Paris ; Mme Ernest Garnier, Vitry-le-François.

1er accessit. — Mlle Yvonne Joulin, Orléans.

2e accessit (ex-æquo). — Lieutenant Sabatier, Fontainebleau ; M. Henri Roussot, professeur du lycée Condorcet.

3e accessit (ex-æquo). — Mlle de la Serre, Tonneins ; Mlle Geneviève Marchal, Fontenay-aux-Roses.

Des mentions ont en outre été attribuées aux concurrents dont les noms suivent :

MM. Ballereau, architecte à Luçon ; Villiard, instituteur à Ifri (Kabylie) ; Mlle Chautard, institutrice à Colombe (Isère) ; MM. Richou, Paris ; Bonfils, Charleville ; Mlle Valentine Giboulot, Nolay ; Mlle Odile Prudent, Paray-le-Monial ; Mlle Solichon (Galicie) ; M. G. H. Schrober, Mantes ; M. Mende, Alger ; Mlle R. Bertrand, à La Combe (Gard).

Cette liste montre que « les Annales » ont fait victorieusement pénétrer l'Esperanto dans les milieux intellectuels et mondains auxquels appartiennent leurs cent mille abonnés.

L'appui de ce grand organe de la langue française sera utilement divulgué à nos quotidiens auprès desquels « Esperanto » nous donne d'ores et déjà un si précieux accès ; je crois qu'il serait bon que nos chefs de groupe donnassent à ce concours ainsi qu'au concours Hachette la plus grande publicité possible.

Sincèrement vôtre.

Auguste MONTROSIER.

Nous partageons tout à fait l'avis de notre correspondant et il nous est agréable de voir une fois de plus comment on apprécie le rôle important que nous pouvons jouer auprès de la grande presse, que « Tra la Mondo », de son côté, contribuera puissamment à éclairer, par l'image, sur l'importance de notre mouvement mondial.

NOTRE CONCOURS

Lire dans le numéro 9 de *Esperanto* les détails et conditions de notre premier

GRAND CONCOURS

ouvert entre tous nos lecteurs. — Très facile pour tous. — Nombreux prix.

1er Prix :

UNE BICYCLETTE LUXE

Marque *Esperanto.*

NOTRE ÉDITION DE LUXE

Répondant au désir de quelques abonnés, nous avons résolu de créer une édition de luxe de *Esperanto*, à partir du n° 9. Cette édition, tirée sur beau papier fort avec tout le soin et la correction possibles, sera envoyée sous enveloppe aux abonnés, au prix de *quatre francs* pour douze numéros consécutifs. Divers suppléments et primes seront réservés à cette édition spéciale.

L'ADMINISTRATEUR.

AVIS AUX DÉPOSITAIRES

Nous tenons à la disposition des dépositaires de notre journal un écriteau ainsi conçu :

★ ESPERANTO ★
10 C^mes
EN VENTE ICI

Nous l'adresserons franco à ceux qui nous en feront la demande, en les débitant de 0 fr. 35.

LECTEUR. — Si la cause de l'Esperanto te paraît digne de quelque intérêt, au lieu de jeter ou déchirer ce journal quand tu l'auras lu, donne-le.

POUR APPRENDRE L'ESPERANTO

On emploiera l'une des méthodes ci-dessous qui, très diverses, s'adaptent parfaitement aux différents degrés de culture des étudiants.

Les jeunes gens frais émoulus des cours secondaires emploieront avec profit le manuel **Cart**, les primaires au contraire auront plus de facilité avec les livres de MM. **Lambert** ou **Deligny.** Les personnes que n'effraye pas un travail assidu et méthodique utiliseront avec fruits les trois volumes *Grammaire*, *Commentaire* et *Thèmes* de M. **de Beaufront.** Enfin les gens pressés emporteront en wagon ou en bateau la petite brochure *Esperanto* et pourront arriver avec elle seule à une connaissance très suffisante de la langue.

S'adresser à la *Presa Esperantista Societo*, 33, rue Lacépède, Paris-5e.

L'Esperanto en 10 leçons, par Th. CART, et M. PAGNIER. — Prix : 0 fr. 75.

Grammaire et exercices de la langue internationale Esperanto, par L. DE BEAUFRONT. — Prix : 1 fr. 50.

Thèmes d'application, *Lexicologie*, *Syntaxe*, *Formation des mots de l'Esperanto* (avec le vocabulaire des mots employés), par L. DE BEAUFRONT. — Prix : 2 francs.

Commentaire sur la Grammaire Esperanto, par L. DE BEAUFRONT. Prix : 2 francs.

Vocabulaire Français-Esperanto, et Esperanto-Français, par Th. CART, MERCKENS et P. BERTHELOT. — Prix : 2 fr. 50.

Dictionnaire Français-Esperanto, par L. DE BEAUFRONT. — Prix : 1 fr. 50.

Dictionnaire Français-Esperanto, par L. DE BEAUFRONT. — (*Paraîtra dans le cours de 1905.*)

Cours élémentaire d'Esperanto, par M. DELIGNY. — Prix : 0 fr. 60.

Esperanto, petit manuel en neuf leçons avec petit vocabulaire. — Prix : 0 fr. 10, franco 15 centimes.

Lettres commerciales, avec vocabulaire commercial en 4 langues, par Ch. LAMBERT et P. BERTHELOT. — Prix : 0 fr. 50.

Pour la langue internationale, par L. COUTURAT, 0.05, franco, 0 fr. 10.

L'Esperanto, seule vraie solution de la L. I. auxiliaire, franco, 0 fr. 15.

Programme du certificat d'étude et du certificat de capacité, 0.25, franco, 0 fr. 30.

Cours Pratique d'Esperanto

Par CH. LAMBERT
Professeur à la Faculté des Lettres
de l'Université de Dijon.

PRIX : 0 fr. 75

S'adresser au *Chasseur Français*, à Saint-Etienne (Loire).

Le Gérant : Paul BERTHELOT.

CÉRET. — Imp., Lib. et Rel. L. LAMIOT.